

פרשת תזריע תשפ"ד 20

הורינו

הורים נאמן הכול

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע עפ"י 'המאורות הגדולים', הגאון רבי שמשון קורלנדסקי שליט"א

אשה כי תזריע וילדה זכר (י"ב, ב')

אבי הבעל שהוא יהיה הסנדק, וכשנולד הבן השני, מכבדים את אבי האשה. ובמקום שנהגו כן, אין הבן רשאי להקדים את אבי אשתו לישיב סנדק בבן הראשון, והעושה כן נגד רצון אביו, הרי הוא עובר איסור שמזלזל בכבוד אביו.

ומכל מקום אם יש לו איזו סיבה שרוצה להקדים את אבי אשתו, וכגון שהוא תלמיד חכם גדול ומפורסם, ורוצה לכבדו לכבוד התורה שלו, רשאי לרצות את אביו שימחל על כבודו. ואם מחל, רשאי להקדים את אבי אשתו.

ואמנם בעיקר העניין האם יש בכיבוד סנדקאות עניין של כבוד אב ואם דנו האחרונים, שהרי לכאורה אין בכך משום "מאכילו ומשקהו", אולם יש בכך כבוד והנאה לאבא. ובוודאי במקום שאם יביאו לאדם אחר האבא יתבייש ויגרם לו צער שלא נתנו לו, בוודאי יש להזהר בכך מאוד.

ומסופר על הגאון רבי ישראל זאב גוסטמן ז"ל. שהגיע אליו אדם שאביו היה יר"ש אולם בכל זאת יהודי פשוט ולא ת"ח, והוא רצה לכבד את הגאון רבי ישראל זאב בסנדקאות. ושאל אותו הגאון הרב גוסטמן זצ"ל אם אביו קיבל כבר סנדקאות אצלו, וכששמע שלא, אמר לו שהוא צריך ליתן הסנדקאות לאביו. וכשנתן לאביו, הגיע הרב גוסטמן וישב עמו כל סעודת המצווה ושמח עימו כאילו כיבדו בסנדקאות.

כתבו חלק מהפוסקים¹ שמכיון שבזכות האישה נולד הזכר, כמו שרואים בפסוק הזה בפרשה, לכן מנהג בני אשכנז לכבד את אבי האמא בסנדקאות, ולקרוא שם תחילה כשם אביה או משפחתה. וסמכו על המדרש (המובא ברש"י כאן) שבזכות האישה יולדת זכר ומכיון שכשנולד זכר תחילה, הרי זה בזכותה ומכוחה ולכן ראוי לכבד קרובה תחילה. (אמנם למעשה נוהגים כך בעיקר לגבי קריאת שם ולא לגבי סנדקאות)

ויעוין בחיי אדם שכתב אחד האיש ואחד האשה חייבים בכיבוד ובמורא אב ואם אלא שהאשה אם הבעל מוחה פטורה ובלא"ה חייבת. עד כאן. ואם כן לכאורה באופן שהבעל מעדיף לתת לאביו, לא יהיה כאן הלכה שהיא חייבת לתת לאביה שהרי היא נפטרת מכבוד אב כשזה סותר את בעלה.

אמנם לגבי מנהג בני עדות המזרח כתב ביביע אומר² שהמנהג אצל רוב העולם, שכאשר נולד הבן הראשון, מכבדים את הסבא

1. שו"ת יביע אומר ח"ה י"ד סימן כא' אות ג' 2. ח"ה סימן כא. ב סג

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות ברכות, שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את הלכותיה, מאין ידע היאך לקיימן, ויכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם בהלכה ומנהג

להורות הלכה לאביו או אמו - חלק שני / לא יסתור דברי אביו

רבי יוסף הכהן רפפורט כי ההלכה הזאת טעונה בירור - שהרי דרכה של תורה מאז ומעולם בויכוח סוער בין הלומדים, זה מקשה וזה מפרק, זה בונה וזה סותר. וכבר אמרה הגמרא מפורשות במסכת קידושין "אפילו האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה, ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה, שנאמר את והב בסופה, אל תקרי בסופה, אלא בסופה".

משמע איפוא, כי מותר לבן לסתור את דברי אביו בלהט הלימוד. ובפרט שידוע כבר מזמן התנאים ובתקופת הראשונים ועד זמנינו, שחולקים הבנים על דברי אבותיהם בפסקי הלכה, וכפי שהביאו לכך דוגמאות בתרומת הדשן ובבאר שבע וכדבריו של הרא"ש בתשובותיו [הובא בבאר שבע] "מי לנו גדול כרש"י ז"ל שהאיר עיני הגולה בפירושו, ונחלקו עליו בהרבה מקומות יוצאי ירכו רבנו תם ור"י, וסתרו דבריו, כי תורת אמת היא, ואין מחניפים לשום אדם. וצריך עיון.

מצינו בדברי הגמרא שאם היה אביו עובר על דברי תורה, אל יאמר לו "אבא עברת על דברי תורה", אלא מעיר לו בדרך כבוד "אבא כתוב בתורה כך וכך", ומתוך שיזכירו יבין מעצמו ולא יתבייש. ומובא שם בסוגיה, שכאשר אביו אומר שמועה של דברי תורה או דבר הלכה בטעות, אל יאמר לאביו "אל תאמר כך" [כפי שמסופר בגמרא על רב יחזקאל ובנו רב יהודה].

לגבי ההלכה שלא יסתור דבריו ולהכריעו, בשו"ע כתב: "לא סותר את דבריו ולא מכריע את דבריו בפניו. והט"ז דייק מכך, שאיסורים אלו נאמרו רק בפני אביו, וכך נקט גם בביאור הגר"א, וראייתם מדברי התנאים והראשונים שחלקו על אבותיהם, ועל כרחנו צריך לומר שהיה זה שלא בפניהם. אמנם לדעת הש"ך איסורים אלו הם גם שלא בפניו. ואולי סבר כמו שיטת הפרישה והתרומת הדשן שההסבר בדברי הגמרא לכך שבנים חלקו על אבותיהם התנאים והאמוראים, הוא בגלל שהביאו "ראיות גמורות" לדבריהם.

לגבי עיקר האיסור לסתור את דברי אביו בדברי תורה, כתב הגאון

מעשה אבות

סיפור מהחיים

סיפור אישי שנשלח למערכת 'הורינו' ע"י מקור מוסמך, בעילום שם בעל המעשה:

בוקר אחד הייתי בדרכי לישיבה בה אני מוסר שיעור, והאמת? קצת באיחור בזמן, והנה השגחה פרטית עוצרת לידי מכונית ובעל הרכב מתעניין למחוז חפצי, ומציע באדיבות לקחת אותי ברכבו לקרבת הישיבה. שמחתי על ההזדמנות, הודיתי לו ולאחר נסיעה קצרה הגענו למחוז חפצי וירדתי מהרכב רחוב ליד הישיבה.

מיהרתי להיכנס, ורק אחרי שנכנסתי לישיבה והסדר התחיל, הבחנתי ששכחתי את השקית שלקחתי עמי. בשקית היה אוצר בלום: מחברת של חידושי תורה, שכתבתי בעמל במשך שלושים שנה. אין לי ממנה שום העתק, ואין כל אפשרות לשחזר אותה. כל חידוש בה הוא חלק ממני. אני חייב למצוא אותה, אבל אין לי מושג איך, כי למרבה הצער לא השארתי כל סימן מזהה על המחברת. לא רשמתי את שמי, ואיך יגיע אליי בעל הרכב? בימים הבאים עשיתי סגולות שונות למציאת אבדה, תליתי פתקים בכל מיני מקומות הגיוניים יותר ופחות, ואת מרב המאמצים השקעתי בזיהוי בעל הרכב.

כיוון שירדתי מהרכב באזור של חנויות, ביקשתי מבעלי החנויות שינסו לראות במצלמות האבטחה את הרכב ממנו ירדתי, וללכוד את מספר הרישוי שלו. היה מרגש לראות באיזו אכפתיות נענו בעלי החנויות לבקשתי. אלא שהתוצאה הייתה עדיין עגומה מבחינתי, לא הצלחתי להגיע לבעל הרכב ולמחברת היקרה האבודה.

המשכתי להתפלל ולצפות לישועה. החיפוש אחר המחברת היקרה הלך והתרחב ל"נחפשה דרכינו ונחקורה". בשעת ברכת המזון, בעת אמירת הרחמן, כיוונתי וביקשתי מהשם שיראה לי מה עלי לתקן. והקב"ה האיר את עיניי. נזכרתי כי עד לפני תקופה לא ארוכה, נהגתי לבקר את הוריי פעם בשבוע או יותר, ולאחרונה, עוד לפני שאיבדתי את המחברת, הפסקתי לבקר אותם. מי יודע, אולי הקב"ה שולח לעורר אותי על הדבר הזה? הן הפסוק אומר על כיבוד הורים "למען ייטב לך", ומכלל הן לומדים גם לאו. אם בזכות כיבוד הורים זוכים לכל מיני טובות, הרי שבהיעדר כיבוד הורים נלקחת הטובה, ואין טוב אלא תורה! אולי האובדן של חידושי התורה בא, כדי להשיב אל ליבי כי עלי לחזור ולכבד את הוריי כראוי?

כיוון שהגעתי למסקנה, קמתי ועליתי לבית הוריי. הם שמחו מאד בביקורי, ואני חזרתי ואמרתי לעצמי, כי מעתה אשתדל ביותר לכבד את הוריי ולבקרם בתדירות גבוהה כמקודם.

מיד למחרת (!) אבי מתקשר אליי ושואל: "איבדת מחברת של חידושי תורה?" "כן", אמרתי בשמחה גדולה. "למה לא סיפרת לי?" הוא שאל. אמרתי שלא רציתי לצער אותו. ואז הוא סיפר לי איך התגלגלו העניינים בהשגחה פרטית מופלאה: בעל הרכב שאצלו השארתי את השקית עם המחברת, נוהג לבקר את אביו מדי יום ביומו. באותה נסיעה בה הצטרפתי אליו, הוא נסע לביקור היומי אצל אביו החולה, ואחרי שירדתי מהרכב הוא גילה את השקית השכוחה.

הוא ניסה לזהות את בעל המחברת שהייתה בשקית, אבל כמובן לא הצליח, שכן לא השארתי לו שום רמז לשמי. הוא הביא את המחברת לאביו ושאל אותו, אולי יש לו רעיון איך להגיע למאבד. המחברת נשארה שם.

באחד הימים הגיע יהודי לבקר את האב ולקיים מצוות ביקור חולים. האב הראה לידיד את המחברת, ושאל אותו אם יוכל לזהות את בעל המחברת. האורח דפדף הלך ושוב, עד שגילה באחד הדפים, באותיות קטנות, שם משפחה. כיוון שהוא הכיר את אבי, לקח איתו את המחברת והביא אותה לאבי, בשעה שישב בבית המדרש אחרי תפילת שחרית.

או אז זכיתי בטלפון המיוחל, בו קיבלתי את הבשורה הטובה כי האבדה נמצאה. ראיתי בזה הארה מיוחדת מן השמיים, כי אכן זה היה התיקון שנדרש ממני. האבדה התרחשה ברכב של מי שזוכה לכבד את אביו מדי יום, בעת הרפיון בכיבוד הורים נלקחה ממני הטובה, ועתה, משהתחזקתי - חזרה הטובה ברחמי שמים, מיד למחרת הביקור החשוב אצל אבי שיחיה לאורך ימים טובים.

רב הנסתר

מאמר חז"ל או מעשה רב בנושאי מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

horeinuorg@gmail.com

או בפקס: 077-6021640

פתרון חידת 'רב הנסתר' לפרשת שמיני:

אמר רשב"ג כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שימשתי אותו אחד ממאה ששימש עשיו את אביו... בשעה שהיה משמש את אביו לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות. (מדרש)

הודעה נשלחה לפותרים נכונה שעלו בגורל.

לפני והגדת לבנך - צריך שהבן ישמע

הבנים פורקי עול, ואינם מקבלים מרות מהוריהם, הרי ודאי שימרדו ויבעטו אף במלכם.
כן הדבר בקבלת התורה - ככל שהבנים מכבדים ומוקירים את אבותיהם, כך העברת התורה מדור לדור הינה חזקה יותר. אך אם חלילה היו הבנים בועטים באבותיהם, לא יתכן שהתורה הייתה עוברת מדור לדור באופן כה חזק.
ובאמת, כשנתבונן נמצא כי הלוח הראשון בעשרת הדברות עוסק במצוות שבין אדם למקום, אמונה בה', איסור עבודה זרה, שבת וכדומה. ואילו הלוח השני עוסק במצוות שבין אדם לחברו, החל מ"לא תרצח" ועד "לא תחמוד". ומצות כיבוד אב ואם נמצאת בלוח של המצוות שבין אדם למקום. ומדוע? משום שהיא הערובה למסירת האמונה מדור לדור!
וכך כותב רבנו יצחק אברבנאל (פרשת יתרו) : "יסוד מצוה זו הוא כדי שתהיה קבלת ההורים חשובה בעיני האדם, ויאמין בה ויסמוך עליה... ולהיות כח הדיבור הזה להאמין בקבלת הראשונים [אבותינו] שהוא עיקר כולל בתורה, ולא תצויר מציאותו בלתי [מבלי מצוה זו], לכן היה הדיבור הזה מכלל הדיבורים האלוקיים [שבין אדם למקום] אשר בלוח האחד, ולא היה מהדברים האנושיים [שבין אדם לחברו] שהיו בלוח השני".

האם מצוות כיבוד אב ואם זה עניין בינינו ובין הורינו, או שזהו תנאי יסודי באמונה היהודית ובהמשך שושלת הדורות של עמנו? רגע לפני ליל הסדר, כשאנחנו עוסקים ב"הגדת לבנך", צריך לזכור כי כל קיומו של "הגדת לבנך" מתאפשר רק כשהבן מכבד את אביו ומקשיב לו, ומצוי אצלו. רבי יוסף אלבו בספר העיקרים (מאמר שלישי פרק כו) מדמה זאת למדינה שמשלו עליה רודנים אכזריים, כל אזרחיה היו עבדים כנועים ומושפלים. והנה הגיע אליה מלך גואל חזק, אשר הכניע את השלטון הרודן הקיים, ובכך שחרר את האזרחים מעבדותם. ולא עוד אלא שפיתח ושכלל את המדינה, הקים בה מוסדות לימוד, מפעלים, בתי חולים וכו', ובכך הביא רווחה עצומה לאזרחי המדינה.
המלך הגואל חזר לארצו, אך המדינה נשארה מרחוק תחת חסותו. שנים חלפו, אזרחי המדינה נשארו תמיד נאמנים אל המלך בזכרם את הטובה הרבה שגמל עמם. אולם - דור הולך ודור בא. האם ידע אף הדור החדש להעריך את המלך? האם ישמרו לו אמונים? כאן הדבר תלוי במידת התבטלותם כלפי ההורים. אם אכן יהיו הבנים מקבלים מרות מהוריהם ושומעים למוסרם, או אז ישמרו אף הם אמונים למלכם! אך אם יהיו

ניתן להפנות שאלות ליועצי 'הורינו'
עבור מדור זה בכתובת דוא"ל המופיעה
בגב הגיליון. סודיות מובטחת.

והשיב לב שאלות ותשובות משולחנם של יועצים רבניים ומטפלים

הימים האחרונים של הזמן, אני יושב בחדר בישיבה וכותב. השם שלי שלמה, בעוד שלושה ימים ניסע הביתה, אני ארד את המזווה ואסע אל ביתי ומשפחתי. כשאתם תקראו ואולי תענו על זה, כבר נהיה בתוך ימי בין הזמנים אבל עדיף לפחות כך. עברו שנתיים וחצי מאז שננסתי לישיבה גדולה, ולפעמים אני מרגיש שההורים שלי פשוט לא מכירים אותי. הם זוכרים אותי הנער הצעיר, אולי קצת תמים, ואני לא אומר את זה כדבר שלילי.. אבל היום אני אחרת. ואולי קצת מאכזב אותם. זה הדבר שהכי כואב לי, שאני רואה שאכזבתי אותם, ואז הכאב הזה גורם לנתק ביני ובינם, חוסר תקשורת, וריחוק. מה אני עושה עם זה? יש פסוק שאני יודע שזה לא הפשט הפשוט אבל אני תמיד חושב עליו בהקשר שלי. איך אעלה אל אבי והנער איננו איתי. גם אני מרגיש ככה, איך אסע הביתה לבין הזמנים ואעמוד לפני אבא, והנער, אותו נער שהוא הכיר וזוכר מצעירותי, איננו איתי. אני כבר לא אותו נער.

שאתה שמח, שאתה במקום טוב בחיים. אולי לא מושלם, אולי באמצע הדרך, אבל במקום של התקדמות וסיפוק עצמי.
קח לך עצה אחת פשוטה וקלה, כל יום בימי בין הזמנים, אבל ממש כל יום, תמצא משהו אחד שאתה אומר משפט של הערכה על המאמץ שלהם עבורך. אמא, תודה על הגיהוץ של החולצה. אבא, תודה שזכרת לקנות את השתיה שאני אוהב. אמא, תודה על הבגד החדש לחג, אבא תודה שהערת אותי. תמצא כל יום ויום סיבה אחת לפחות לומר מילה אחת לפחות של תודה והערכה. אתה תראה כמה הם יעריכו אותך בחזרה, וכמה האווירה ביניכם תשתפר פלאים, מתוך קרבה והערכה הדדית.
בהצלחה.

שלוש שלמה היקר. התקופה שאתה עובר היא התקופה הכי מבלבלת בחיינו, וכולנו נמצאים שם בגילאים אלו, תקופת תחילת ההתבגרות והשינוי מנער, או נערה, לבוגרים. התקופה הזאת מזמנת עבורנו תהיות וניסיונות שונים, ולפעמים זה גם יוצר אצלנו תחושת חוסר יציבות וביטחון מול עצמנו. אנחנו עוזבים את מי שהיינו כילדים, אבל עדיין לא עיצבנו לעצמנו אישיות שלמה ובוגרת. אתה רואה את ההורים שלך ואולי חושב שהם לא מרוצים ממך, אולי אתה חושב שהם מאוכזבים כי זה כבר לא אותו "שלמה" הצעיר הנלהב והתמים, אבל אולי מה שהם באמת מרגישים זה פשוט דאגה? הם דואגים לך, חושבים עליך. גם הם מבינים מה זה אומר מתבגר, גם הם היו שם. אז אולי כל מה שהם מחכים זה שתראה להם

זכויות האבות הקדושים שקיימו כיבוד אב ואם

וכמה ייסורים ועגמת נפש סובלים הבריות מחמת הזלזול במצוות כיבוד אב ואם

בהזדמנות אחת אמר לי מרן הראב"ד הגה"צ רבי ישראל יעקב פישר זצוק"ל שהרבה ייסורים ועגמות נפש שהאדם סובל בימי

חייו, הינם מחמת הצער שציער את אביו ואת אמו ושלא כיבדם כראוי להם. ואילו היו הבריות יודעות עד היכן מגעת אותה מצווה, ואף כלפי פירותיה בעולם הזה, היו מהדרים בה עד מאוד וחוסכים מעצמם ומבני ביתם הרבה צער ויגון. כפי שכותב רש"י בפרשת יתרו¹ כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך - אם תכבד יאריך, ואם לא, יקצרון. שדברי תורה נוטריקון הם, נדרשים מכלל הן - לאו, ומכלל לאו - הן. עד כאן דברי רש"י.

ואנו רואים שאפילו עשיו הרשע היה יודע ערך מצווה זו, וכידוע שבהשגותיו היה עשיו בעל השגה גדולה כמו שכתוב בספרים הקדושים, ולכן היה מהדר במצווה זו ומביא לאביו תמיד מצידו ואם מנסה להתהדר לפני בשאלותיו, כיצד מעשרין את התבן ואת המלח וכו' כדי לעשות לו נחת רוח. וכאשר ראה כי רעות בנות כנען שנשא, בעיני יצחק אביו הלך ונשא אישה מבנות ישמעאל בן אברהם, ומכאן הייתה כל הצלחתו לשעה ולדורות עולם.

וכמה הלכות גדולות מצינו בשולחן ערוך ובפוסקים שדקדקו הרבה באותה המצווה לקיימה כהלכתה. ועיין בספר קיצור שולחן ערוך שפתח את ההלכות האלו² שצריך להיזהר מאוד בכבוד אביו ואמו ובמוראם שהשווה אותם הכתוב לכבודו ולמוראו של הקב"ה.

ואילו היו הבריות יודעות עד היכן מגעת אותה מצווה, ואף כלפי פירותיה בעולם הזה, היו מהדרים בה עד מאוד וחוסכים מעצמם ומבני ביתם הרבה צער ויגון

זכור ברית אברהם ועקידת יצחק. ידועה תמיהת העולם, כאשר מזכירים ישראל הרבה בתפילותיהם את זכות 'עקידת יצחק' ומייחסים הזכות גם ליצחק אבינו ע"ה, שנחשב כעולה תמימה. ולכאורה, הרי עיקר הניסיון היה של אברהם אבינו כמו שמעידה התורה "והאלוקים ניסה את אברהם", שזה היה ניסיון אחד מעשרה ניסיונות של אברהם אבינו ומדוע אם כן זה נקרא על שמו של יצחק.

ובהקדמה לספרו 'טיב התחזקות' כותב הגאון המקובל רבי גמליאל רבינוביץ, כי צריך לומר שיצחק יכול היה לומר לאביו אברהם, אם הקב"ה רוצה אותי לעולה, היה צריך לומר גם לי, שאסכים להיות עולה ולהיכנס לכל העניין, ואיך יצחק קיבל את הדברים מאברהם כפשוטו ללא שום עוררין. אבל מכיון שיצחק שמע הדבר מפורשות יוצא מפיו של אביו הגדול, הרי עבורו של יצחק זה ממש כפי ששמע מפי הקב"ה, וחזקה עליו מצוות אביו כמצווה מפי ה'. ופשט יצחק צווארו בחשק ובשמחה לפני אביו כדי שיוכל לקיים מצווה ה' 'קח נא את בייך, את יחידיך אשר אהבת, והעלהו לעולה'. ועל כן מזכירים אנו בכל עת זכותו של יצחק.

וכיוצא בדבר אנו מוצאים בספרים הקדושים, הטעם שזכה יעקב אבינו בברכות יצחק אביו, למרות שהיו מוכנים הברכות עבור אחיו עשיו ולמעשה בניסים גדולים עלתה בידו של יעקב לקחת הברכות. וגם זאת זכה בזכות מצות כיבוד אם שציית למצוות איתו שצוותה עליו להתלבש בבגדי החמודות ולהיכנס לפני אביו לקחת הברכות. ובהיותו עוסק במצווה גדולה וחשובה זו של כיבוד אם, היא הזכות שעמדה לו להגן עליו ולהצילו שיעלה ויצליח בידו לקבל את הברכות.

1. שמות ב' י"ב 2. סימן קמ"ג

לעילוי נשמת
מנחם מנדל בן יהושע דב

לרפואה שלמה
פנינה בת שרה

לזש"ק
בעילום שם

לזיווג
חנה ריסה בת לאה רוחמה

להצלחה וס"ד
חנה דבא בת מיכלה